

PŘEHLED DOPADŮ PRO MATERIÁLY NELEGISLATIVNÍ POVAHY

(předkládané podle odst. 2.2 Obecných zásad RIA – část Úvod)

1. Základní identifikační údaje			
Název návrhu nelegislativního materiálu			
<i>Analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů</i>			
Předkladatel	Spolupředkladatel	Stanovený termín předložení návrhu vládě	Spoluřešitel
ÚV ČR	---	5.2012	MPSV

2. Definice problému
V současné době není dostatečně řešena právní ochrana oznamovatelů a proces oznámení protiprávního (trestněprávního) jednání; není explicitně definován pojem whistleblowing a další pojmy - oznámení (kdo a komu), speciální oznámení (pokud se jedná o bezpečnost státu či utajované informace), ochrana oznamovatele (i anonymita oznamovatele) či sankce za křivé oznámení. Z tohoto důvodu je nutné řešit právní regulací oblast oznamování protiprávních (trestněprávních) jednání a ochraně jejich oznamovatelů.

3. Cíl navrhovaného materiálu
Upravit v právním řádu ČR oblast oznamování protiprávního (trestněprávního) jednání, přesně vymezit předmět právní úpravy a zavést účinnou ochranu oznamovatelů protiprávního (trestněprávního) jednání. Dále je nutné v celém právním řádu upravit některé aspekty pro efektivní činnost dalšího řešení oznamování a ochranu oznamovatelů (např. trestní řád, zákon o Policii ČR, zákoník práce atd.).

4. Zvažované varianty včetně odůvodnění legislativního řešení
<i>Uveďte varianty, které byly zvažovány, včetně nelegislativních řešení. Z odůvodnění musí být zřejmé, proč problém nelze řešit jinak než legislativní cestou.</i>
Byla řešena možnost vycházet ze současné platné právní úpravy, avšak se ukázalo, že některé oblasti nové právní úpravy (předmět úpravy, oznamování a ochrana oznamovatelů protiprávního /trestněprávního/ jednání) nejsou doposud náležitě řešeny. Po konzultaci s Ministerstvem spravedlnosti se předkladatel přiklonil k variantě přiřčenit problematiku k některé další, již platné právní úpravě (antidiskriminační zákon). Zejména ochrana z hlediska pracovněprávního a definice pojmů a ukotvení samotného oznamování

protiprávního (trestněprávního) jednání je potřeba právě upravit.

5. Stanovisko předkladatele k zpracování RIA

ANO ☒ *Uved'te varianty, které budou v rámci RIA posuzovány.*

NE ☐ *Uved'te zdůvodnění, proč nemá být k legislativnímu návrhu RIA zpracována.*

RIA bude v rámci návrhu zákona připravena. V současné době je předkládána analýza, která uvozuje základní teze a základní postup, který je dáván vládě ke schválení. Varianty byly zvažovány následující (a budou v rámci RIA nadále rozpracovány při návrhu právního předpisu):

1. nulová varianta - využití současné právní úpravy. Ochrana oznamovatelů je nedostatečně řešena, v současné době není oblast oznamování, ať protiprávního nebo trestněprávního jednání, v rámci právního řádu ČR upravena.

2. varianta - přičlenění k jinému právnímu předpisu. Na základě jednání s Ministerstvem spravedlnosti, které je gestorem antidiskriminačního zákona, bylo navrženo začlenění komplexní úpravy oznamování protiprávního nebo trestněprávního jednání do tohoto zákona. Toto se jeví jako optimální varianta, neboť bude komplexně upravena oblast oznamování protiprávního (trestněprávního) jednání v jednom právním předpise: předmět úpravy, definice pojmů, oznámení (kdo a komu), speciální oznámení (pokud se jedná o bezpečnost státu či utajované informace), ochrana oznamovatele (i anonymita oznamovatele), sankce za křivé oznámení (využití současného právního stavu trestního zákoníku), dekriminalizace jednání oznamovatele v obecné rovině (oznámením se oznamovatel nemůže dopustit sám protiprávního jednání); a dále budou zjevně novelizovány související právní předpisy (v rámci možných řešení): změna zákoníku práce (dodat obecnou výjimku pro oznamovatele – nemožnost propuštění z pracovního poměru, při ochraně oznamovatele), změna zákona o Policii ČR (možná ochrana oznamovatelů), změna zákona o Generální inspekci bezpečnostních sborů (možnost oznámení, možná ochrana oznamovatelů), změna zákona o občanském soudním řízení (obrácení důkazního břemene pro usnadnění postavení zaměstnance v soudním řízení v případě diskriminace z důvodu domáhání se svých práv nebo podání stížnosti či podnětu), změna zákona o vojácích z povolání (dodat obecnou výjimku pro oznamovatele – zákaz diskriminace, nemožnost skončení služebního poměru), změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dodat obecnou výjimku pro oznamovatele – zákaz diskriminace, nemožnost skončení služebního poměru). Tyto novelizace bude možné řešit (po zhodnocení již normativního textu) obecnou úpravou.

3. varianta - nový zákon. Postup, na základě kterého bude komplexně upravena oblast oznamování protiprávního nebo trestněprávního jednání v jednom novém právním předpise s tím, že dále budou novelizovány související právní předpisy. Po konzultaci s Ministerstvem spravedlnosti a na základě řady připomínek připomínkových míst byla tato varianta odmítnuta jako nevhodná.

6. Přijetí prováděcích právních předpisů ☐ ANO ☒ NE

Pokud ano, uveďte okruhy problémů a témat, které by měly prováděcí právní předpisy obsahovat.

7. Dotčené subjekty

Ministerstvo práce a sociálních věcí,
Ministerstvo vnitra,
Ministerstvo spravedlnosti,
Ministerstvo obrany.

8. Konzultace

Transparency International - Česká republika, o. p. s.
Oživení, o. s.
americká nevládní nezisková organizace Government Accountability Project (Tom Devine)
Poradní sbor předsedkyně Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí
Ministerstvo práce a sociálních věcí

9. Dostupná data a zdroje statistik

Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice - Transparency International - ČR (http://www.transparency.cz/doc/TIC_whistleblowers_2009_cz.pdf)
International Best Practices for Whistleblower Policies by Tome Devine, Legal Director, and Shelley Walden, International Program Officer (http://www.whistleblower.org/storage/documents/2011_International_Best_Practices_10.25.pdf)

10. Charakteristika specifických dopadů

10.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty ☐ ANO ☒ NE

Pokud ano, specifikujte.

10.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR ☒ ANO ☐ NE

Pokud ano, specifikujte.

Zajištěním ochrany oznamovatelů se předpokládá vyšší míra objasněnosti (nejen) korupčních

případů, případně snížení míry korupce. Tím by mělo dojít ke zvýšení důvěryhodnosti České republiky na mezinárodním poli (např. lepší umístění v Indexu vnímání korupce - CPI), což by mělo mít odraz ve větším zájmu zahraničních investorů o Českou republiku.

10.3 Dopady na podnikatelské subjekty ☒ ANO ☐ NE

Pokud ano, specifikujte.

Jedná se o obdobné dopady, jako u konkurenceschopnosti ČR. Zajištěním ochrany oznamovatelů se předpokládá vyšší míra objasněnosti (nejen) korupčních případů, případně snížení míry korupce. Tím by mělo dojít ke zvýšení důvěryhodnosti České republiky na mezinárodním poli.

10.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) ☒ ANO ☐ NE

Pokud ano, specifikujte.

Úřady územních samosprávných celků se budou muset případně vyrovnat s povinností zajistit zaměstancům územních samosprávných celků interní oznamovací systém, pokud ho již nemají.

10.5 Sociální dopady ☐ ANO ☒ NE

Pokud ano, specifikujte.

10.6 Dopady na spotřebitele ☒ ANO ☐ NE

Pokud ano, specifikujte.

Snížením korupce, resp. v daném případě úplatkářství, by mělo dojít ke zlevnění služeb a výrobků, do jejichž ceny se promítá hodnota úplatků [dle nauky je korupce trestné jednání bez přímé oběti, přičemž sekundárně je poškozována společnost a zprostředkovaně pak její občané, kteří důsledky korupce přímo nebo nepřímo musejí financovat (např. formou vyšších daní)]. Dále lze počítat s tím, že se díky zásahu oznamovatele podaří včas zabránit např. výrobě vadných výrobků, čímž firma ušetří prostředky za stahování zboží z prodeje a výdaje za právní důsledky.

10.7 Dopady na životní prostředí ☐ ANO ☒ NE

Pokud ano, specifikujte.

10.8 Dopady na rovnost mužů a žen ☐ ANO ☒ NE

Pokud ano, specifikujte.

11. Kontakty na zpracovatele

PhDr. Marta Léblová, referent / ÚV ČR, odbor pro koordinaci boje s korupcí,
tel.: 296 153 557, eMail: leblova.marta@vlada.cz